

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ПРАВО НА СЛОБОДУ И БЕЗБЈЕДНОСТ

Повреду права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1е Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода Уставни суд види у произвољној примјени материјалног права у погледу периода на који је апеланту продужен принудни смјештај, као и институције у којој се извршава принудни смјештај, а што је довело да у конкретном случају није испуњен захтјев „законитости“ из члана 5 став 1е) ове конвенције.

Из образложења:

Уставни суд констатује да у конкретном случају редовни судови нису примијенили ни измијењене одредбе чл. 43. и 44. Закона о заштити лица са душевним сметњама („Службене новине Федерације БиХ“ број 52/11; наведене измјене ступиле су на снагу 13. августа 2011. године) којима је прописано да се принудни смјештај неурачунљивог лица, учиниоца кривичног дјела, извршава у специјалној здравственој установи на основу Споразума о смјештају и накнади трошкова за извршење мјера безбједности изречених у кривичном поступку и у другом поступку у ком се изриче мјера лијечења. Стога, Уставни суд сматра да и у погледу наведеног није испуњен услов „законитости“ из члана 5 став 1е) Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), те да је дошло до произвољности примјене материјалног права.

* секретар Омбудсмена за дјецу Републике Српске

При томе, Уставни суд подсјећа на своју праксу у предмету АП 65/11 у којој одлуци се Уставни суд бавио сличним чињеничним и правним питањем. У наведеној одлуци Уставни суд је истакао „...у конкретном случају Уставни суд налази да су редовни судови приликом одређивања принудног смјештаја апеланта у психијатријску здравствену установу у трајању од једне године провели законит поступак у смислу наведених одредби Закона о заштити лица с душевним сметњама, дакле поступали су у складу са законом. Међутим, Уставни суд примјећује да је апелант принудно смјештен у Завод, а не у психијатријску здравствену установу, како је одређено оспореним рјешењем и како је прописано Законом о заштити лица са душевним сметњама. Уставни суд такође подсјећа да је у својој Одлуци број АП 2271/05 од 21. децембра 2006. године („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 49/06) у тачки 67 закључио: „...да иако смјештај ментално обољелих лица у посебан одјел затвора јесте, у одређеној мјери, у складу с домаћим законом који предвиђа такву могућност, али искључиво као изузетак, он, ипак, није сагласан са захтјевима Европске конвенције која тражи да та лица буду смјештена у болници, клиници или другој одговарајућој институцији намијењеној за ту сврху“. Сходно томе, Уставни суд је у наведеној одлуци утврдио да захтјев „законитости“ лишавања слободе у смислу члана 5 став 1е) Европске конвенције није испуњен у погледу институције у којој се принудни смјештај извршава.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 124/12 од 18. априла 2012. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Напуштени станови

Пропуштањем да примијени одредбу члана 3а Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима,

те произвољном примјеном материјалног права, дошло до повреде уставног права апеланткиње и другоапеланта на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Из образложења:

Имајући у виду да је чињенично и правно питање које произилази из навода апелације у овом предмету битно чињенично и правно слично питањима која је Уставни суд разматрао у Одлуци о допустивости и меритуму број АП 1527/11 од 15. маја 2012. године („Службени гласник БиХ“ број 56/12, доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), Уставни суд се, умјесто посебног образложења меритума конкретне одлуке у погледу навода апелације, у цјелости позива на образложење и разлоге наведене у тој одлуци.

Уставни суд понавља своје становиште изражено у Одлуци број У 15/11 да, према систему Европске конвенције, националне власти су те које дају иницијалну процјену и постојање проблема од јавног интереса који захтијева мјере лишавања имовине и корективних поступака који треба да се предузму. Дакле, држава, према систему Европске конвенције, има широк степен слободне процјене при одређивању тога шта је од општег интереса поводом рјешавања сложених питања као што је и питање поврата тзв. војних станова. Уставни суд сматра да је и члан 3а Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима резултат такве слободе процјењивања и већ је у својој одлуци број У 83/03 утврдио да је у складу са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, јер успоставља правичну равнотежу између јавног интереса и носилаца станарског права, а у Одлуци број У 15/11 такво становиште је реafirмисано и закључено да лишавање имовине носилаца права на „становима ЈНА“ на начин да им се под условима из наведене одредбе онемогући поврат у стан задовољава принцип пропорционалности, односно да успоставља правичну равнотежу између интереса носилаца права и јавног интереса.

На основу свега наведеног, а имајући у виду пресуду *Европског суда за људска права Ђокић* којом је, у суштини, подносиоцу пријаве омогућена адекватна компензација због лишавања права на поврат стана (реституција), те имајући у виду Одлуку број У 15/11 у којој је Уставни суд установио да лишавање имовине без одговарајуће накнаде не би успоставило правичну равнотежу између интереса носилаца права и јавног интереса (јер би такви носиоци права морали да сnose „посебан и прекомјеран терет“ а што није у складу са стандардима Европске конвенције, уколико не постоје изузетни разлози који би оправдали лишавање имовине без одговарајуће накнаде), према мишљењу Уставног суда, Апелационо одјељење Суда БиХ је пропуштањем да примијени одредбе члана 3а Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима - произвољно примијенило материјално право, чиме је дошло до повреде права апеланткиње и другоапеланта на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 3911/12 од 17. јула 2013. године)

Незаконити докази

Не постоји повреда права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је Суд БиХ за своје одлуке дао детаљно, јасно и аргументовано образложење, како у погледу изведених доказа, тако и њихове међусобне повезаности и оцјене доношења закључака и када је апеланту омогућено да равноправно учествује у поступку, у оквиру законом прописаног поступка, при чему је примјена материјалног и процесног права била у складу с гаранцијама које пружа члан 6 став 1 Европске конвенције.

Из образложења:

Уставни суд, у погледу апелантових навода којим указује да је у конкретном случају изостала правилна оцјена доказа, *прије*

свега, подсјећа да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. Уставни суд се неће мијешати у ситуацију када редовни судови повјерују доказима једне стране у поступку на основу слободне судијске оцјене. То је искључиво улога редовних судова, чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Европски суд за људска права, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у *Извјештајима*, број 1996–II, став 78).

Доводећи претходно изнесене ставове у везу с конкретним случајем, Уставни суд запажа да је апелант идентичне приговоре као у апелацији износио и током поступка пред редовним судовима, о чему су се и Првостепено и Апелационо вијеће довољно јасно, прецизно и аргументовано изјаснили. Наиме, Уставни суд уочава да је Апелационо вијеће, дјелимично уважавајући апелантову жалбу, преиначило првостепену пресуду у односу на правну квалификацију дјела при чему је указано да је у првостепеној пресуди Првостепено вијеће правилно и потпуно утврдило чињенично стање. У том контексту, Уставни суд запажа да је током поступка проведен велики број доказа које су предложили одбрана и Тужилаштво БиХ, који су цијењени појединачно и у међусобној вези, при чему није изостала анализа проведених доказа, о чему се Првостепено вијеће детаљно изјаснило у образложењу пресуде. *С обзиром на све наведено, Уставни суд сматра да апелантовим наводима о произвољној оцјени доказа и у вези с тим произвољно утврђеном чињеничном стању, није доведено у питање поштовање гаранција из члана 6 став 1 Европске конвенције.*

У односу на апелантове наводе да је службена забиљешка о силовању оштећене (доказ под ознаком Т–9) незаконит доказ, Уставни суд запажа да је Апелационо вијеће размотрило апелантове жалбене наводе у вези с наведеним доказима и утврдило да се у конкретном случају ради о законитом доказу. С тим у вези,

с аспекта правичности поступка, Уставни суд запажа да је доказ изведен на јавној расправи, да је апелант имао могућност да га оспорава и да му супротстави властите доказе. *Осим тога, појам незаконитог доказа садржан је у одредби члана 10 став 2 Закона о кривичном поступку БиХ, којом је прописано на којим доказима суд не може засновати своју одлуку. У вези с тим, Уставни суд сматра да у околностима конкретног предмета, имајући у виду садржај наведених одредби, те образложење које су у том погледу дали редовни судови, нема ништа што би указивало да је наведени доказ прибављен повредама људских права и слобода прописаних уставом и међународним уговорима, нити је прибављен битним повредама поступка.*

Уставни суд сматра да је Апелационо вијеће размотрило апелантове наводе у вези с наводном незаконитошћу доказа који је коришћен у поступку, те дало образложење зашто су ови апелантови наводи неосновани, а дата образложења Уставни суд не сматра произвољним.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 3566/11 од 25. јуна 2014. године)

Заштита од клевете

Врховни суд је произвољно примијенио материјално право, односно члан 6 став 2 Закона о заштити од клевете када је одбио апелантов тужбени захтјев утврдивши да тужени није пасивно легитимисан, јер му је изјава коју је дао објављена у новинама, чиме је повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Из образложења:

Уставни суд прије свега подсјећа да је циљ и идеја Закона о заштити од клевете омогућити „позитиван проток информација“ ради опште информисаности друштва у свим сферама, однос-

но промовисања права на слободу изражавања. Слобода изражавања штити садржај изражавања, као и начин на који је изнесен и примјењује се и на изражавање које може увриједити, огорчити или узнемирити (како је регулисано чланом 2 Закона). Наравно, слобода изражавања није апсолутна и она подразумијева поштовање права лица о чијем раду и дјелу се износи одређени садржај. С тим у вези, Уставни суд примјењује да је у том смислу највећа и најзначајнија улога медија, а став 2 члана 6 заправо се и користи с циљем „контролисања“ писања медија (онако како је предвиђено позитивним законима и у складу са чланом 10 Европске конвенције).

Међутим, Уставни суд примјењује да је став Врховног суда у конкретном случају да тужени не одговара за своју изјаву, јер је изјава објављена у средствима јавног информисања, без обзира што је тужени неспорно изнио одређени садржај и не спори да је садржај изјаве, као такав, објављен у новинама. Уставни суд сматра да би се на овакав начин потпуно искључила смисао самог закона да за изношење или проношење неистинитих информација одговара „свако лице“ (из става 1 члана 6). Осим тога, Уставни суд примјењује да се таквим рестриктивним тумачењем губи смисао члана 6 Закона о заштити од клевете посматраног у својој свеукупности и битно се мијења смисао и циљ закона ограничавањем одговорности за „свако лице“. У том случају за клевету би одговарала лица из става 2 члана 6, чак и када се ограде од садржаја објављене изјаве, као што је у конкретном предмету и апелант навео (у пресуду Општинског суда апелант наводи да је „из самог поднасловa текста видљиво да и сам новинар констатује да га тужени тешко оптужује“). Уставни суд може да подржи став (како произлази из оспорене пресуде) Врховног суда да изношење клеветничког садржаја у новинама представља квалификовани „тежи облик клевете“ због начина на који је извршен - јер идентификује одређено лице већем броју лица, при томе јој наносећи штету, чиме је и сама штета већа. Међутим, Уставни суд запажа да смисао садржаја ст. 1 и 2 члана 6 Закона о заштити од клевете не упућују на „искључиву“

одговорност новинара за клеветнички садржај објављен у средствима информирања, већ могућност да уз лица из става 2 члана 6 за изјаву одговара и „свако лице“, те да се за сваког посебно утврди или не утврди одговорност. Осим тога, у даљњем тексту члана 6 у ставу 3 је јасно наведена повезаност лица из ст. 1 и 2. – штетника - када се говори о утврђивању одговорности, те је наведено „лице из ст. 1 и 2 одговорно је за штету ако је у намјери или из непажње изнијело или пронијело изражавање неистините чињенице“.

Уставни суд сматра да би се издвајањем става 2 од осталог контекста члана 6 Закона о заштити од клевете, као и цијелог закона, апсолутно ограничила могућност новинара и новина да на адекватан начин пренесу садржај исказа лица које интервјуишу, односно да обаве свој посао професионално. То би водило аутоцензурирању због страха од одговорности, чиме би се директно утицало на новинарство као професију и слободу изражавања, као и право јавности на информисање, као битног сегмента демократског друштва, поготово када новинари поступају у доброј вјери (*bona fidae*), а што су све релевантни фактори о којима суд води рачуна у току поступка.

Затим, Уставни суд примјећује да када се ст. 1 и 2 члана 6. Закона о заштити од клевете тумаче и примјењују у својој међусобној повезаности, произлази да лице које да изјаву новинама и износи или проноси одређени клеветнички садржај - новинар (односно новине) изјаву као такву може да објави, али може и даље да износи клеветнички садржај. Ово „даље“ изношење од стране аутора и осталих набројаних лица из члана 6 став 2 Закона о заштити од клевете огледало би се у њиховом односу према „основном“ изражавању, односно изјави лица, како га третирају у новинама, колико га обрађују и дорађују, какви су наслови и поднаслови који прате „основно изражавање“, а који су „дјело“ новинара (а не садржај конкретне изјаве), као и друге елементе који су иначе од важности када је у питању одговорност новинара и осталих лица за изношење одређеног клеветничког садржаја. С тим у вези, у складу с одредбама Закона о парничном поступку, свако лице из става 1 и

лица из става 2 члана 6 Закона о заштити од клевете за изјаву која се изјави (објави) у средствима јавног информисања би могли бити третирани као супарничари.

Уставни суд примјећује да тужилац себи повећава (мада не нужно) шансе за већи успјех у поступку, већу висину одштете, бржу наплату и друго, уколико тужбеним захтјевом обухвати сва лица (из ст. 1 и 2 члана 6 Закона) и утврди за свако одговорност за клевету. Међутим, имајући у виду диспозицију коју странке имају у парничном поступку, чињеница да је тужен само један од „супарничара“ није разлог за одбијање тужбеног захтјева, ако се неспорно утврди његова одговорност за клеветнички садржај, као у конкретном случају. Уставни суд запажа да је Општински суд поступио управо у овом правцу када је направио разлику између дијела спорног текста који је изјавио тужени и наслова. Наиме за спорни наслов Општински суд је навео да тужени није извршио идентификовање апеланта трећим лицима, због чега нема елемента клевете у односу на апеланта, али би за то могла одговарати остала лица из члана 6 став 2 Закона о заштити од клевете (види тачку 9 ове одлуке). Уставном суду се овакво поступање првостепеног суда чини исправним у правцу онога што је *ratio* Закона о заштити од клевете, а то је слобода изражавања, али уз поштовање стандарда изражавања (како за професионалце - новинаре тако и за свако лице које износи и проноси одређени садржај) да се не губи суштина изражавања, али и не оскрнави лик лица о којем се изражава, уз јасно дефинисану одговорност штетника и заштиту угледа.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 5582/10 од 29. маја 2014. године)

Право на правично суђење у разумном року

Повријеђено је апеланткињино право на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у ситуацији кад се дужина предметног поступка, који траје више од

шест година и два мјесеца и још увијек није окончан, а који се сматра хитним и чије је окончање од изузетног значаја за апеланткињу, може у цијелости ставити на терет редовним судовима.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа на то да, према његовој пракси и пракси Европског суда за људска права, разумност дужине поступка мора да се оцјењује у свјетлу околности предмета и позивом на слjedeће критеријуме: сложеност предмета, понашање подносиоца захтјева и надлежних власти, као и важност онога што се за подносиоца захтјева доводи у питање у спору (види Европски суд за људска права, *Загорец против Хрватске*, пресуда од 6. октобра 2005. године, став 26). Сем тога, према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, велики број предмета узетих у рад није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка (види Европски суд, *Probmeier против Њемачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји 1997–IV). Коначно, Европски суд за људска права је указао на то да је потребна нарочита марљивост надлежних власти у свим предметима који се тичу личног статуса и својства (види Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А, број 228–Б, став 18).

У конкретном случају се ради о тужби за утврђивање ваљаности – пуноважности брака. Наведени поступак практично се своди на тумачење одредби Породичног закона, те се поступак, и уз околност да је било више тужених и да је истакнут противтужбени захтјев, према мишљењу Уставног суда, не може сматрати особито сложеним.

Уставни суд запажа да предметни поступак има карактер брачног спора који се према одредбама Породичног закона (члан 273) сматра хитним. Даље, Уставни суд сматра да је Општински суд након подношења апеланткињине тужбе у примјереним роковима и континуирано предузимао процесне радње (доставу тужбе на одговор, доставу противтужбе, заказао два припремна рочишта и главну расправу, те донио пресуду и допунску пресуду, прослиједио жалбе на одговор и сл.). У контексту наведеног, а

имајући у виду одговарајуће одредбе Закона о парничном поступку које регулишу поступање првостепеног суда до доношења првостепене одлуке, као и поступак поводом жалбе (изјављивање у одређеном року, достављање противној странци на одговор и др., за што је потребан одређени период и што подразумијева читав низ радњи које првостепени суд треба обавити прије доставе жалбе другостепеном суду), Уставни суд сматра да је Општински суд наведене процесне радње у овој фази поступка предузимао у роковима који задовољавају критеријум „разумности“. Наиме, Општински суд је, и уз чињеницу да је било више тужених (девет), те да је био потребан дужи период доставе за тужене, који су настањени у Њемачкој, управо због апеланткињиног пропуста везано за доставу тачне адресе ових тужених, одлуку о апеланткињиним тужбеним захтјеву и одлуку о противтужбеном захтјеву тужених донио у року од годину дана и десет мјесеци. С друге стране, апсолутна неактивност Општинског суда у периоду од осам мјесеци и 15 дана и непредузимање радњи везаних за окончање поступка поводом противтужбе тужених, не задовољава критеријум „разумности“.

Везано за поступање Кантоналног суда, Уставни суд запажа да из стања списка произилази да је Кантонални суд одлуку о апеланткињиној жалби донио након више од три године од дана доставе списка том суду. Из наведеног произилази да ни Кантонални суд одлуку о жалби није донио у разумном року, те да је та одлука неспорно донесена ван рока прописаног у члану 273 Породичног закона, према којем је одлуку о жалби требао донијети у року од 15 дана од дана пријема жалбе. С друге стране, из документације предочене Уставном суду не произилази да је апеланткиња својим понашањем, сем пропуста везаног за доставу тачне адресе за двоје тужених у почетној фази поступка, допринијела дужини предметног поступка. Наиме, апеланткиња је више пута ургирала да судови узму њен предмет у рад (три пута у Општинском суду и четири пута у Кантоналном суду), а ове њене наводе редовни судови у одговорима на апелацију нису оспорили.

Даље, Уставни суд запажа да се конкретни предмет неспорно убраја у категорију предмета који се тичу личног статуса и својства, те закључује да је окончање предметног поступка од изузетне важности, како за апеланткињу, тако и за тужене. Наиме, рјешавање овог спора појављује се као предуслов остваривања права која произилазе из брачне заједнице.

Дакле, предметни поступак траје више од шест година и два мјесеца и још увијек није окончан. Уставни суд закључује да је дужина предметног парничног поступка – брачног спора, с обзиром на рокове прописане Породичним законом и на значај који овај предмет има за апеланткињу, *a priori* неразумна и могла би се оправдати само у изузетним околностима.

У контексту понашања редовних судова приликом рјешавања апеланткињиног предмета, Уставни суд примјећује да су редовни судови у одговору на апелацију указали на потешкоће везане за велики број предмета у раду. Међутим, Уставни суд је у овој одлуци већ навео да, према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, велики број предмета у раду није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка. Сем тога, Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда и сопствену јуриспруденцију према којима је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима из Европске конвенције (види Европски суд, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А, број 194, став 21 и Уставни суд, Одлука број АП 1070/05 од 9. фебруара 2006. године, став 34). Узимајући у обзир наведено, Уставни суд сматра да се, узето у цјелини, разлози које су редовни судови навели не могу сматрати релевантним да би се оправдала дужина предметног парничног поступка.

Конечно, водећи рачуна о испитаним критеријумима, оцјењујући поступак у цјелини, а особито значај предмета за апеланткињу, Уставни суд закључује да дужина конкретног поступка не задовољава захтјев „разумности“, због чега је повријеђено апеланткињино право на доношење одлуке у разумном року као

аспект права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

У смислу члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд изузетно, на захтјев апеланата, може да одреди накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступака пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

Приликом одлучивања о захтјеву апеланата за накнаду нематеријалне штете, Уставни суд упућује на раније утврђен принцип одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види Уставни суд, Одлука број АП 938/04, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине“ број 20/06, ст. 48–51). Према утврђеном принципу, апелантима би, уколико се ради о хитном предмету, за сваку годину одгађања доношења одлуке требало исплатити износ од 300,00 КМ. С обзиром на значај који овај предмет има за апеланткињу, те оцјењујући да се предметни поступак према одредбама важећег Породичног закона сматра хитним, Уставни суд сматра да апеланткињи на име нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року треба исплатити износ од 1.800,00 КМ. Наведени износ апеланткињи је дужна исплатити Влада Унско-санског кантона, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2659/08 од 14. септембра 2010. године)

КАЖЊАВАЊЕ САМО НА ОСНОВУ ЗАКОНА

Прекршено је апелантово уставно право из члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције јер је у конкретном случају ретроактивна примјена Кривичног закона БиХ била на апелантову штету у погледу изрицања казне.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да је питање статуса смртне казне већ раније разматрано у Одлуци Дома за људска права за БиХ *Сретко Дамјановић против БиХ*, број ЦХ/96/30 од 5. септембра 1997. године. У овој одлуци је, између осталог, наведено: “У разматрању да ли би смакнуће којим се пријети подносиоцу пријаве било предвиђено у домаћем закону и у складу с одредбама у сврху члана 2 Протокола број 6 уз Конвенцију, Дом мора узети у обзир релевантне одредбе Устава изложеног у Анексу 4 на Општи Оквирни споразум. У том погледу Дом запажа да је по члану 2 Анекс II на Устав Босне и Херцеговине, који се бави прелазним аранжманима, предвиђено да ће важећи закони на дан ступања на снагу Устава остати на снази до мјере која није противрјечна Уставу“. Примјена смртне казне би се стога могла само сматрати прописаном у домаћем закону у облику члана 141 или 142 Кривичног закона уколико одредбе тих чланова саме „не би биле у нескладу с Уставом“ (став 34). Даље, „тамо гдје један од споразума о људским правима намеће јасну, прецизну и апсолутну забрану неког правца дјеловања, једини начин на који се може спровести обавеза да се лицима осигурају споменута права без дискриминације - јесте давање снаге забрани. Стога се закони који иду супротно од такве забране не могу сматрати у складу с Уставом и не могу посматрати као исправна основа у домаћем закону за било какву акцију која по Европској конвенцији мора бити легална у домаћем закону. Зато, Дом сматра да чл. 141 и 142 Кривичног закона, утолико што овлашћују примјену смртне казне у доба мира, нису у складу с Уставом и да погубљење којим се пријети подносиоцу пријаве зато не би било прописано домаћим законом у сврху Протокола 6 на Европску конвенцију. Стога би то кршило члан 2. Протокола број 6 из истог разлога“ (став 37).

С обзиром на то да, дакле, није било могуће апеланту изрећи смртну казну, поставља се питање која је то онда максимална казна могла бити изречена апеланту према Кривичном закону СФРЈ. У вези с тим, Уставни суд указује да је одредбама члана 38 став 2 Кривичног закона СФРЈ прописано да за „кривична дјела за која је

прописана смртна казна, суд може изрећи и затвор од 20 година“. По мишљењу Уставног суда, из цитиране законске одредбе јасно произлази да максимална казна за предметно кривично дјело, у ситуацији када више није могуће изрећи смртну казну, јесте казна затвора од 20 година.

Поредећи казну затвора од 20 година (као максималну казну за предметно кривично дјело према Кривичном закону СФРЈ) с казном дуготрајног затвора од 45 година (као максималном казном за предметно кривично дјело према Кривичном закону БиХ), Уставни суд сматра да је у конкретном случају несумњиво да Кривични закон СФРЈ представља блажи закон за апеланта. Имајући у виду да је, дакле, према Кривичном закону СФРЈ апеланту било могуће изрећи максималну казну од 20 година, а да му је у конкретном случају, примјеном Кривичног закона БиХ, изречена казна дуготрајног затвора у трајању од 24 године, Уставни суд сматра да је ретроактивна примјена Кривичног закона БиХ била на штету апеланта у погледу изрицања казне, а што је противно члану 7 Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 4606/13 од 28. марта 2014. године)

Недискриминација

Не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је Врховни суд правилном примјеном материјалног права обје нижестепене пресуде преиначио и апелантов тужбени захтјев одбио на основу спроведених доказа, те на тако утврђено чињенично стање примијенио релевантне одредбе материјалног права на начин који не оставља утисак произвољности или дискриминационе примјене у односу на апеланта.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа на чињеницу да члан 14 Европске конвенције обезбјеђује заштиту од дискриминације у питањима која потпадају под оквир других чланова Европске конвенције (види Европски суд, *Marckx против Белгије*, пресуда од 13. јуна 1979. године, серија А, број 31, став 32). Уставни суд, такође, подсјећа на то да постоји дискриминација ако резултира различитим третманом појединаца у сличним позицијама и ако тај третман нема објективно или разумно оправдање. Да би био оправдан, третман мора тежити законитом циљу, те мора постојати разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који се треба остварити (види Европски суд, *Marckx против Белгије*, став 33). Стога је потребно установити да ли се према апеланту поступало друкчије него према другима у истим или сличним ситуацијама. Свако различито поступање се има сматрати дискриминаторским ако нема разумно и објективно оправдање, тј. ако не стреми легитимном циљу или ако нема разумног односа пропорционалности између употребљених средстава и циља који се жели остварити (види одлуке у предметима Дома за људска права број ЦХ/97/67, *Захировић*, одлука о прихватљивости и меритуму од 10. јануара 1999. године, тачка 120, одлуке јануар – јули 1999. године; ЦХ/9750, *Рајић*, одлука о прихватљивости и меритуму од 3. априла 2000. године, тачка 53, одлуке јануар – јуни 2000. године; ЦХ/98/1309 и други, *Кајтаз и други*; одлука о прихватљивости и меритуму од 4. септембра 2001. године, тачка 154).

Уставни суд примјећује да апелант није доставио никакве аргументе на којима заснива своје наводе о дискриминацији. Имајући у виду закључак до којег је Уставни суд дошао у погледу члана 6 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да у конкретном случају није било повреде члана 14 Европске конвенције у вези са чланом 6 Европске конвенције и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 3970/09 од 18. септембра 2012. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Оспореном одлуком Врховног суда, којом је утврђено да апеланту не припада право на накнаду штете због неоснованог лишавања слободe, повријеђено је апелантово право на имовину, јер је судска одлука којом је то право оспорено донесена произвољном примјеном материјалног права закључивши да апелант не испуњава законске услове за накнаду штете.

Из образложења:

Уставни суд, опречно ставу изнесеном у образложењу пресуде Врховног суда, опажа да је одредбом члана 523 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ (као и члана 541 Закона о кривичном поступку РБиХ) прописано право на накнаду штете због неоправдане осуде, те је одредбом члана 527 став 1 тачка 2 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ (као и члана 545 став 1 тачка 2 Закона о кривичном поступку РБиХ) прописано да право на накнаду штете припада и лицу које је издржавало казну лишавања слободe, а поводом понављања кривичног поступка или захтјева за заштиту законитости изречена му је казна лишавања слободe у краћем трајању од казне коју је издржало [...]. Дакле, одредба члана 527 став 1 тачка 2 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ се односи на ситуацију у којој је поновљен поступак по ванредном правном лијеку, и у поновном поступку донесена осуђујућа пресуда и изречена казна затвора у краћем трајању.

Уставни суд опажа да језичним тумачењем наведене одредбе произлази да основ за накнаду штете по овој законској одредби није неоправдана осуда, него околност да се ради о ситуацији у којој је, дакле, лице и у поновном поступку проглашено кривим и изречена му казна лишавања слободe, али је то лице по пресуди донесеној у претходном (првобитном) поступку било дуже лишено слободe у односу на казну лишавања слободe која је изречена у поновном поступку. При томе, законодавац није поставио било какав услов који би се односио на разлоге због којих је изречена казна

лишавања слободе у краћем трајању (у смислу преквалификације дјела или испуњавања евентуално неких других услова).

Доводећи у везу наведену одредбу у контекст чињеница конкретног предмета, Уставни суд подсјећа да је у поступцима пред редовним судовима неспорно утврђено како је апеланту у поновном поступку изречена казна затвора у краћем трајању и да је у затвору провео двије године и мјесец дана (760 дана) дуже од оног лишавања слободе на које је коначно осуђен пресудом Врховног суда донесеном у поновном поступку. Међутим, у оспореној пресуди Врховни суд је закључио да се на апелантов случај не може примијенити одредба члана 527 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ због тога што у конкретном случају није било неоснованог лишавања слободе, с обзиром на то да је у поновном поступку извршена преквалификација кривичног дјела и апелант осуђен на казну затвора у краћем трајању.

Уставни суд опажа да се Врховни суд, образлажући своју одлуку о одбијању апелантовог захтјева за накнаду штете, позвао на становиште судске праксе, при чему овај свој став није засново на било којој другој одредби Закона о кривичном поступку Федерације БиХ. Стога, иако је тумачење и примјена законских одредаба, у начелу, ствар редовних судова, Уставни суд сматра да, у околностима конкретног случаја, Врховни суд не може својим тумачењем ићи преко нечега што закон изричито прописује (право на накнаду штете и лицима која су била на издржавању казне лишавања слободе, а у поновном поступку изречена им је казна лишавања слободе у краћем трајању од казне коју је издржало).

Стога, Уставни суд закључује да је у конкретном случају Врховни суд произвољно примијенио материјално право, конкретно одредбу члана 527 став 1 тачка 2 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ када је одбио апелантов тужбени захтјев за накнаду штете. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да оспорена одлука Врховног суда не задовољава стандард законитог мијешања у апелантово право на имовину. Због наведеног, Уставни суд сматра да је повријеђено апелантово право на имовину из члана

II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 941/10 од 16. маја 2013. године)

Примјер:

European Commission for Democracy through Law, Opinion on the Constitution of Serbia, [http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD\(2007\)004e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD(2007)004e.asp), 24. мај 2007, 14:52.

- Цитирани текст преузет на конференцијама, конгресу или научном скупу наводимо поштујући сљедећи редосљед: има и презиме аутора, наслов рада под наводмоцима, (напомена *материјал прзентован на назив скупа, датум одржавања*).

- Када цитирамо текст преузет из докторске дисертације, онда пишемо: прво слово имена аутора и презиме, под наводницима наслов рада, (напомена *докторска дисертација*, име универзитета, година) и број странице са које се цитира текст.

- Инострана имена се транскрибују на ћирилицу на српском језику како се изговарају, а приликом првог помињања у тексту њихово презиме се наводи у загради у изворном облику на страном језику писано у италику.

Примјер:

Годме (*Gaudeme*).

Главни и одговорни уредник
Академик проф. др Витомир Поповић